

DIALOGUL CULTURAL MUZEU - INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT-FAMILIE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI MUZEALE

lector universitar Tatiana FILIPSKI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract:

The article focuses the analysis of the cultural dialog between museum-institution and school-family in the context of museum education. It is targeted the educational goal of museum environment which can be achieved via cultural museum dialog focused on valorization and promoting of museum heritage to different social categories: children, students, parents. Is presented the museum communication model. In this study is emphasized the importance of educational collaboration in achieving the cultural museum dialog.

Educația muzeală poate fi definită drept o activitate practică menită să elaboreze și implementeze căi și mijloace optime pentru realizarea *dialogului cultural* muzeu–instituții de învățământ–familie. Întrucât *dialogul cultural muzeal* integrează cultura muzeului, educația și modul de comunicare cu publicul, muzeul se angajează să poarte un dialog cultural transparent și democrat cu instituțiile de învățământ din țară pentru semnarea unor acorduri de parteneriat axate pe colaborare și cooperare privind promovarea valorilor naționale și universale către generațiile în creștere. *Dialogul cultural muzeal* este multidimensional și poate fi extins prin utilizarea unor mecanisme de interferență la toate nivelurile sociale și instituționale. În susținerea inițiativelor muzeelor vine *Strategia de dezvoltare a culturii Republicii Moldova: 2013-2020 Cultura XXI/20* care revindecă elaborarea și încheierea unui acord de parteneriat interministerial în vederea includerii muzeelor în curriculum școlar pentru apropierea și cunoașterea de către tânăra generație a patrimoniului cultural național [9, p.11].

Până în prezent muzeele nu sunt incluse în curriculum școlar, însă acestea organizează și desfășoară diverse activități educaționale de cercetare, divertisment și de promovare a patrimoniului muzeal implicând copiii, elevii, studenții, cadrele didactice și părinții. În această ordine de idei, psihologul rus Выготский Л. С., susține că construcția cognitivă a persoanei se realizează în contexte interactive, în cadrul cărora copilul și adultul se angajează într-o activitate comună [4, p.74].

Astfel, exemple de bune practici privind rolul educațional al muzeului pot fi identificate în activitățile de sensibilizare a publicului de toate vârstele precum *Ziua Internațională a Copilului*, *Ziua Internațională a Muzeelor*, *Noaptea Europeană a Muzeelor*, *Ziua Internațională a Familiei* etc. în colaborare cu instituțiile de învățământ, organizațiile guvernamentale și nonguvernamentale, instituții comunitare axate pe educație etc. Este necesar să recunoaștem că muzeele contemporane devin o sursă incontestabilă de difuzare și actualizare a cunoștințelor copiilor, elevilor, studenților și părinților prin utilizarea noilor tehnologii informaționale (organizarea conferințelor online, excursii virtuale, mijloace multimedia etc.).

În viziunea pedagogului român Cucuș C., dincolo de interferențe sau suprapuneri din punct de vedere educațional, cele două universuri culturale își păstrează pe mai departe autonomia, fiecare performând competențe diferențiate, care la un moment dat se dovedesc a fi complementare, corelative, reciproc stimulative [1, p. 201].

În această ordine de idei menționăm faptul că muzeul este antrenat pe de o parte într-un dialog cultural menit să amplifice nivelul său de interacțiune cu instituțiile de învățământ, pe de altă parte este angajat într-un *dialog cultural* diferențiat și individualizat în concordanță cu vârsta, mediul și atitudinea valorică a subiecților față de obiectele și obiectivele culturale. Iar vizitatorul se angajează într-un dialog între culturi și percepe valorile muzeului prin înțelegere, empatie, explicație și contemplare, susțin cercetătorii ruși Максимова А., Рюмина С., Лобанова Л. [7, p. 45].

Potrivit pedagogului rus Артемов Е.Г., *dialogul* este cel mai important instrument al comunicării în spațiul muzeal oferind complicitate eficientă și constructivă între interlocutorii săi, pentru înțelegerea culturală și istorică a evenimentelor derulate în trecut [6, p.13].

În această ordine de idei se impune și explicația semnificației cuvântului *cultură*. În viziunea cercetătoarei autohtone Cuznețov Larisa, *cultura* reprezintă o moștenire ce se transmite cu ajutorul codurilor de comunicare specifice cum sunt gesturile ori cuvintele, scrisul și artele, mass-media, ritualurile, cunoștințele teoretice, și practice normele morale, religia. Utilizarea cotidiană a cuvântului *cultură* în multe societăți poate reflecta chiar caracterul stratificat al acestor societăți [2, p.94].

Reflectând asupra celor expuse mai sus, putem conchide că muzeul este cea mai importantă instituție culturală ce contribuie la valorificarea, colectarea, salvagardarea și transmiterea capitalului cultural al unei comunități către generațiile următoare prin intermediul celui mai important instrument al comunicării: *dialogul cultural muzeal*.

Pedagogul rus Юхневич М. Ю., susține că pentru prima dată în muzeologie (1960-1970) abordarea *comunicării muzeale* a fost reflectată în lucrările cercetătorului canadian Cameron D., impulsionate de procesul de democratizare a

muzeelor, perioadă în care se resimte necesitatea unui *dialog* fertil și inspirat între muzeu și vizitatorul său iar modelul educațional aplicat în spațiul muzeal devine unul bazat pe comunicare [8, p.16].

Totodată, în *Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova* este precizată această abordare a lui Cameron D., ce vizează muzeul drept *sistem de comunicare*, în centrul căruia este vizitatorul ce interacționează, colaborează pe de o parte cu exponatele și expoziția, iar pe de altă parte cu colaboratorii muzeali [3, p.83]. În acest sens, a fost elaborat și dezvoltat un *model de comunicare muzeală* iar principalele variante ale acestui model le prezentăm în continuare:

1. Cognitiv–dialogul are drept scop acumularea cunoștințelor într-un domeniu bine determinat și se petrece între vizitator și colaboratorul muzeului având drept subiect al comunicării exponatul muzeal. Un astfel de model al *comunicării muzeale* este specific pentru toate muzeele cu excepția celor cu profil de artă.
2. Estetic–vizitatorul comunică direct cu obiectul muzeal în scopul percepției și valorificării estetice a operei de artă. Acest model de comunicare este aplicat mai cu seamă în muzeele cu profil de artă.
3. Descriptiv (pictograme sau inscripții)–vizitatorul comunică cu exponatul muzeal ce conține semne caracteristice anumitor epoci istorice prin conexiunea sa la trecut, prezent și viitor. Astfel *expoziția muzeală* fiind percepută drept mijloc de comunicare cu cultura valorificată în spațiu și timp a civilizațiilor trecute.
4. Dialogul–comunicarea se desfășoară în spațiul muzeal prin interacțiunea cu diferite categorii de public, reprezentanți ai diferitor grupuri etnice, fapt care asigură coexistența a diverse atitudini valorice.
5. Interdisciplinar–abordarea interdisciplinară a comunicării în muzeul modern prin implicarea specialiștilor din diverse domenii de activitate precum muzeologi, istorici de artă, sociologi, psihologi, culturologi etc.
6. Informațional-comunicativ–muzeul percepe vizitatorul drept reprezentant al mediului socio-cultural ce devine actor al educației muzeale [p.68].

După cum putem observa, un mediator social important axat pe comunicare între vizitator și muzeu devine *expoziția muzeală* ce cuprinde colecții și obiecte cu valoare incontestabilă pentru civilizația umană din toate timpurile.

În viziunea cercetătorului român Toma I.-D. I., muzeul prin colecțiile sale, prin mesajul transmis reface legăturile dintre individ și societate, căci muzeul este un spațiu al posibilelor modele vizual-comunicaționale și afective ce îi pot fi oferite omului [5, p.47].

La fel, este important să menținem faptul, că, muzeul este deschis spre *dialogul cultural* pentru toate categoriile de public indiferent de apartenența socială, etnică, vârstă sau sex. Iar investigațiile domeniului vizat trebuie contribuie la elaborarea în spațiul muzeal a unui demers educațional centrat pe

comunicarea și interacțiunea vizitatorului cu patrimoniul muzeal expus în expoziții.

În acest sens, pedagogul român Cucos C., susține că publicul poate exercita sau experimenta moduri sau secvențe ale procesului de creație, poate tutela sau reproduce un experiment științific, poate produce noi relații de determinare sau combinații ale obiectelor expuse [1, p.191].

În consens cu cele relatate, susținem că colaborarea stabilă și constructivă între instituțiile muzeale și instituțiile de învățământ deschide noi oportunități în educația tinerii generații prin utilizarea și implementarea în practică a instrumentelor moderne elaborate de către *pedagogia muzeală* axate pe educația societății pentru cunoașterea, studierea și aprecierea valorilor general-umane. Astăzi, constatăm că în Republica Moldova se efectuează insistent și coordonat acțiuni de promovare a politicilor și practicilor statale cu privire la valorificarea, salvagardarea și prezentarea patrimoniului cultural dar și cele ce vizează parteneriatele educaționale între muzee, instituții de învățământ (grădinițe, școli, universități etc.), centrele comunitare axate pe educație, centre de creație etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Cucos C. *Educația estetică*. Iași: Edit. Polirom, 2014. ISBN 978-973-46-4978-5.
2. Cuznețov Larisa *Filosofia și axiologia educației*. Suport de curs. Chișinău: UPSC, 2017. 121 p.
3. Ploșniță E., Ursu M. *Enciclopedia Muzeologiei Republicii Moldova*. Chișinău: Tipogr. Bons Offices, 2011. 308 p. ISBN 978-9975-80-526-1.
4. Sălăvăstru D. *Psihologia învățării. Teorii și aplicații educaționale*. Iași: Polirom, 2009. 228 p. ISBN 978-973-46-1525-4.
5. Toma I.-D. I. *Muzeul contemporan: programe educaționale*. Iași: Institutul European, 2007. 261 p. ISBN 978-973-611-491-5.
6. Артемов Е. Г. *Музейно-педагогические технологии*. Пособие справочник. САНКТ – ПЕТЕРБУРГ: Изд. 2-е, доп. ФГУК ГМПИР. СПб 2006 - 32 с.
7. Максимова А., Рюмина С., Лобанова Л. *Руководство по исследованиям посетителей музея*. Москва: Политехнический музей, 2016. 120 p. ISBN 978-5-98962-040-1
8. Юхневич М. Ю. *Я поведу тебя в музей: Учеб. пособие по музейной педагогике / М - во культуры Р.Ф.* Рос.ин - т культурологии – Москва: 2001. 223 с. ISBN 5-93719-014-9
9. <https://www.slideshare.net/ghenador/strategia-culturii-1>